

Geliş Tarihi: 24. 12. 2018 / Kabul Tarihi: 25. 12. 2018
Uluslararası Halkbilimi Araştırmaları Dergisi,
2018, Cilt: 1, Sayı: 1, s. 27-34.

Âşık Tarzı Halk Şiirlerinin Günümüz Müzik Anlayışı İle Yeniden Yorumlanması: Âşık Mahzunî Şerif Örneği

Re-Interpretation Of Minstrelsy Tradition Folk Poetry Possible With Music Understanding: Âşık Mahzunî Şerif

Dr. Samet KILIÇ

asik_zahiri@hotmail.com.tr

Öz

Teknolojik gelişmeler ve beraberinde ortaya çıkan küresel kültür ile gençlerin müzik ve haz anlayışları kendi kültürlerinden çok uzaklaşarak yeni bir mecraya taşınmıştır. Bu durumun sonucu olarak birçok değerli halk kültürü ürünü gelecek nesle aktarılmadan yok olma tehlikesi yaşar hale gelmiştir. Bu konunun çözüm yollarından biri kültür ürünlerini modernleştirme ve zamanın şartlarına uygun hale getirerek geleceğe aktarmaktır.

Halk şiirinin en önemli kollarından biri olan Âşık Tarzı Halk Şiiri geleneği de teknolojik gelişmelerden olumsuz etkilenen müesseselerden biridir. Bu bağlamda yapılan araştırmalarda modernleştirme yöntemine örnek teşkil edecek çalışmaların varlığını tespit ettik. Bu çalışmada 2017 yılında piyasaya sürülen Âşık Mahzunî Şerif'in eserlerini yeniden yorumlayarak oluşturulan "Mahzunî'ye Saygı Albümü"nin incelenmesine ve ulaştığı kitlelere yer verilmiştir. Modernleştirme bağlamında Mahzunî eserleri irdelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mahzunî Şerif, Âşık Şiiri, Halk Şiiri, Müzik, Modernleştirme

Abstract

Technological developments and the emerging global culture and young people's music and pleasure understanding has moved away from their own culture and moved to a new medium. As a result of this situation, many valuable folk culture products have become a danger of extinction without being transferred to the next generation. One of the solutions to this issue is to modernize the cultural products and to adapt them to the future by transferring them to the future.

As one of the most important branches of folk poetry, the tradition of Aşık (Folkloric) Folk Poetry is one of the institutions that are adversely affected by technological developments. In this context, we have determined

the existence of studies that will serve as an example for the modernization method. In this study, a review of the works of Âşık Mahzunî Şerif, who was released in 2017, was published. In the context of moderation Mahzunî works were examined.

Key Words: Mahzunî Şerif, Aşık Şiiri, Folk Poetry, Music, Modernization

GİRİŞ

Halk şiirleri genel olarak incelendiğinde anonim ve ferdi olmak üzere iki kolda incelemek mümkündür. Anonim olan halk şiirleri, başlangıçta bir kişi tarafından söylenmiş fakat sonradan söyleyen kişinin kaydı olmadan sözlü kültür vasıtasıyla geleceğe aktarılmış eserlerdir. Ferdi şiirler ise söyleyeni belli, sözlü ve yazılı gelenekte söyleyeninin ismi ile anılan ve geleceğe aktarılan şiirlerdir (Elçin, 1986:7). Âşık edebiyatı ise ferdi halk şiirinin içinde bir tür olarak karşımıza çıkmaktadır. Kelime anlamı olarak bir şeye tutkun (Devellioğlu, 2010:52) anlamında kullanılan âşık kelimesi 13 yüzyılda ortaya çıkmaya başlayan bir geleneğin adı olmuştur. Âşıklık geleneği; sazlı veya sazsız olarak doğaçlama yolla âşık adı verilen icracılar tarafından meydana getirilen şiir söyleme eylemidir (Artun, 2012:1).

Âşık tarzı halk şiiri temsilcileri 13. yüzyıldan itibaren ortaya çıkmış, günümüze gelene dek birçok sanatçı yaratmıştır. Usta çırak ilişkisi ile yetişen âşıklar günümüze kadar ulaşmayı başarmışlardır. Teknolojik gelişmeler ve beraberinde internet, sosyal medya ve iletişim sektöründeki devinimler, dünya üzerindeki müzik ve haz algısını deriştirmiş bunun tabîi sonucu olarak da âşıklara ve onların ürettikleri edebiyata ilgi azalmıştır. Bu durumda âşıklık geleneğinin azalması ve âşıkların yetişmesinde görülen azalmanın yanında bu edebiyatın ürettiği ürünlerin gördüğü ilginin eskiye nazaran az olmasına da dikkat çekmek gerekmektedir.

ÂŞIK TARZI HALK ŞİİRİ

Türk edebiyatı Türklerin İslamiyet'i kabulü ve orta dönem Türk tarihinde yaşanan siyasî-sosyal gelişmeler ve değişmeler ile birlikte iki ayrı çizgide ilerlemiştir. Bunlardan biri Arap-Fars geleneği çizgisinde doğup gelişen divan edebiyatı ve diğeri de millî edebiyat çizgisinde gelişen halk edebiyatıdır (Elçin, 2011:2). Halk edebiyatı kendi içinde tasavvufî, anonim ve âşık tarzı edebiyatlarını doğurmuştur. Bu edebiyatlardan âşık tarzı halk edebiyatı makalemize konu olmuştur.

Âşık tarzı halk edebiyatının en büyük özelliklerinin başında usta çırak ilişkisi gelmektedir. Bir ustadan el alma, gelenekten gelen bir âşıktan geleneği öğrenme büyük öneme sahiptir. Gelenekten gelen aşığın en büyük özelliği ise saz çalıp şiir söylemesidir. Âşık, küçük yaşta rüya görüp bir pir veya usta elinden bade içerek mahlasını alır. Rüyadan uyandığında ise saz çalıp şiir söylemeye başlar. Âşık tarzı halk şiirinde genellikle aşk, özlem, toplumsal ilişkiler, zamanın şartları, doğa gibi konular işlenmektedir (Elçin, 2011:5-11).

Âşık tarzı halk edebiyatı ortaya çıktığı devirden günümüze birçok âşık yetiştirmiştir. 20. Yüzyıla gelindiğinde Anadolu sahasında Âşık Veysel, Şeref Taşlıova, Murat Çobanoğlu, Âşık Mahzunî Şerif gibi birçok icracı yetişmiştir. Âşık edebiyatının tarihsel süreç içerisinde değerlendirmek ve özetlemek gerekirse; 15. yüzyıl hazırlık dönemi, 16. yüzyıl ilk örneklerin verilmeye başlandığı dönem, 17. Yüzyıl büyüme ve olgunlaşma dönemi, 18. yüzyıl güçlü temsilcilerin yetiştiği dönem, 19. yüzyıl yeniden canlanma ve toparlanma dönemi ve 20. yüzyıl da teknolojik gelişmelerin etkisiyle geleneğin elektronik ortama kaydığı dönemdir (Oğuz, 2004:186). 20. yüzyılda âşıklar teknolojik gelişmelerle birlikte kaset, cd gibi elektronik araçları kullanmışlar ve modernleştirme yolunda ivme kazanmışlardır.

ÂŞIK MAHZUNİ ŞERİF

Âşık edebiyatının 20. yüzyıldaki temsilcileri arasında görülen Âşık Mahzunî Şerif, 1943 yılında Kahramanmaraş'ın Afşin ilçesinde bağlı Berçenek Köyü'nde doğmuştur. Asıl adı Şerif Çırık olan Mahzunî Şerif, kullandığı dil, söz öbekleri ve vurgular bakımından halk eğitimcisi olarak kabul edilmektedir. Mahzunî'nin büyük dedesi Seyit Mehmet öldükten sonra aile ikiye bölünmüş, bir bölümü sünniligi tercih etmiş Mahzunî'nin kolu olan bölüm Berçenek köyüne yerleşerek avlevi inancını sürdürmüşlerdir. Bu kol sonradan Cırıklı adını almıştır. Kendi ifadeleriyle Ağuçan Ocağı'na bağlı Cerit Türkmenlerindenlerdir. 1955 yılında Ankara Astsubay Okuluna kaydolan Mahzunî, 1960 yılında eşi Suna'yı kaçırdı ve köye döndü. Devamsızlık nedeniyle okuldan atılan Mahzunî 1964 yılında ilk plağını çıkartarak müzik piyasasına girdi. Bir süre Gaziantep'te ikamet ettikten sonra Ankara'ya taşındı. 1989-1991 yılları arasında Halk Ozanları Federasyonu tarafından Dünya'nın en büyük 3 ozanı arasında gösterildi. Mahzunî, saz çalmayı, Alevi yol ve erkanını ve tasavvuf bilgilerini ustası Cırık Baba'dan öğrendi. 60 yaşında Almaya'nın Köln kentinde vefat etti (Turhan, Kova, 2012:121-122).

Mahzunî Şerif, yaşadığı dönem içinde birçok eser ortaya koymuştur. 20. yüzyılın en büyük özelliği olan teknolojik ve beraberinde getirdiği elektronik ortama adapte sürecini doğru bir yöntemle geçiren Mahzunî, birçok şiirini besteleyerek büyük kitlelere ulaşmasına vesile olmuştur. Bugün Mahzunî'nin birçok eserini hemen hemen herkes bilmekte ve söylemektedir. Bu eserlerden kısaca bahsetmek gerekirse; İşte Gidiyorum Çeşm-i Siyahım, Yuh Yuh, Gel Gizli Gizli, İnce İnce Bir Kar Yağar, Dostum Dostum, Zalimin Zulmi Varsa, Nem Kaldı, Merdo, Seher Vakti Evinize, Dumanlı Dumanlı Oy Bizim Eller, Boşu Boşuna, Karlar Yağdı Yollarıma, Mevlam Gül Diyerek İki Göz Vermiş, Halim Yaman Böyle.

Mahzunî Şerif'in eserlerinin günümüze ulaşmasındaki en büyük etkenlerden biri de onun şiirlerinin günümüz müzik anlayışıyla tekrar yorumlanması ve geleceğe aktarılmasıdır.

GÜNÜMÜZ MÜZİK ANLAYIŞI VE ÂŞIK MAHZUNİ ŞERİF'İN YENİDEN YORUMLANAN ESERLERİ

Mahzunî Şerif'in eserlerinin en büyük özelliği döneminin insanların hafızalarına kazınması, onların duygu ve düşüncelerini iyi analiz etmesidir. Bu yönüyle günümüze kadar aktarılması ve

yaşatılması olanağı bulunmuştur. Gelişen teknoloji ve oluşan küresel kürtülle beraber dünyanın farklı yerlerindeki insanlar aynı anda aynı duyguları yaşar hale gelmiştir. Bu durumun sonucunda insanların müzik ve haz anlayışı da küresel bir hal almıştır. Geçmişten gelen kültürel belleğimizin ürünleri halk müzüğü ürünleri yeni nesilde pek karşılık bulamamış farklı küresel müzik anlayışlarına yönelmişlerdir.

Sanat dünyasında örneğine az da rastlansa geçmişe saygı adı altında halka mâl olmuş sanatçıların eserleri yeni müzik anlayışı ile tekrar yorumlanmış ve modernize edilmiştir. Bu durumun en büyük örneklerinden biri de “Mahzunî’ye Saygı Albümü” ile yapılan çalışmadır. 2017 yılında ortaya koyulan çalışmada Mahzunî’nin toplam 30 eseri popüler müzik icacıları tarafından kendi yorumlarıyla tekrar hayar buldu. Bu albümde yer alan eserler v eonları seslendiren sanatçılar şöyledir:

Burcu Güneş – Kanadım Değdi Sevdaya

Teoman – Boşu Boşuna

Ceylan Ertem – Zalim

Hayko Cepkin – Sarhoşum Dünyada

Ziynet Sali – Delimiyim Ben

Demet Akalın & Ahmet Aslan – İşte Gidiyorum Çeşmi Siyahım

Kardeş Türküler – Domdom Kurşunu

Işın Karaca – Bu Yıl Benim Yeşil Bağım Kurudu

Azam Ali – Aramadı Sormadılar Beni

Cem Adrian – Dumanlı Dumanlı

Selçuk Balcı & Niyazi Koyuncu – Sarı Saçlım Mavi Gözlüm

Kurtalan Ekspres – Bu Mezarda Bir Garip Var

Kubat – Sofu Baba

Amil – Dur Diye

Mesut Yılmaz – Oy Babo

İntizar – Yalancısın İnanamam

Koray Avcı – Dargın Mahkum

Şevval Sam – Ben Beni

Mabel Matiz & Selda Bağcan – Yuh Yuh

Mustafa Ceceli & Yiğit Mahzuni – Merdo

Funda Arar – Dokunma Keyfine

Mehmet Erdem – Han Sarhoş Hancı Sarhoş

Jülide Özçelik – Gel Gizli Gizli

Gripin – Buldular Beni

Neysel – Dönme Dolap

Ceyda Köşbaşıoğlu – Zevzek

Feridun Düzağaç – Nem Kaldı

Aylin Aslım – Mevlam Gül Diyerek

Akın – Bitmez Tükenmez Geceler

Mümin Sarıkaya – Gözlerin

Bu albümde Âşık Mahzunî Şerif'in torunu Yiğit Mahzunî'de bir eserini seslendirerek yer almıştır. Yapılan albüm çalışmasından sonra sosyal medya platformlarında dinlenme ve izlenme oranları büyük rakamlara ulaştı. Türk halk şiiri eserlerinin moderleşme ve yeniden yorumlanarak geleceğe aktarılmasının en büyük örneklerinden olan Mahzunî albümüne çekilen klipler video paylaşım sitelerinde tıklanma rekorları kırdı. Bu izlenme oranlarını aşağıdaki tablodan inceleyebiliriz.

Seslendiren Sanatçı	Eser Adı	Görüntülenme Sayısı
Burcu Güneş	Kanadım Değdi Sevdaya	1.325.106 görüntüleme
Teoman	Boşu Boşuna	845.778 görüntüleme
Ceylan Ertem	Zalim	84.556.900 görüntüleme
Hayko Cepkin	Sarhoşum Dünyada	2.109.484 görüntüleme
Ziynet Sali	Delimiyim Ben	666.381 görüntüleme
Demet Akalın & Ahmet Aslan	İşte Gidiyorum Çeşmi Siyahım	5.472.675 görüntüleme
Kardeş Türküler	Domdom Kurşunu	1.131.203 görüntüleme
Işın Karaca	Bu Yıl Benim Yeşil Bağım Kurudu	356.879 görüntüleme
Azam Ali	Aramadı Sormadılar Beni	658.868 görüntüleme
Cem Adrian	Dumanlı Dumanlı	3.538.658 görüntüleme
Selçuk Balcı & Niyazi Koyuncu	Sarı Saçlım Mavi Gözlüm	559.825 görüntüleme
Kurtalan Ekspres	Bu Mezarda Bir Garip Var	308.363 görüntüleme
Kubat	Sofu Baba	348.766 görüntüleme
Amil	Dur Diye	166.205 görüntüleme
Mesut Yılmaz	Oy Babo	269.552 görüntüleme
İntizar	Yalancısın İnanamam	761.775 görüntüleme
Koray Avcı	Dargın Mahkum	1.214.301 görüntüleme
Şevval Sam	Ben Beni	1.017.060 görüntüleme
Mabel Matiz & Selda Bağcan	Yuh Yuh	3.196.826 görüntüleme

Mustafa Ceceli & Yiğit Mahzuni	Merdo	910.120 görüntüleme
Funda Arar	Dokunma Keyfine	763.864 görüntüleme
Mehmet Erdem	Han Sarhoş Hancı Sarhoş	3.221.170 görüntüleme
Jülide Özçelik	Gel Gizli Gizli	382.857 görüntüleme
Gripin	Buldular Beni	912.989 görüntüleme
Neysel	Dönme Dolap	5.734 görüntüleme
Ceyda Köşbaşıoğlu	Zevzek	292.352 görüntüleme
Feridun Düzağaç	Nem Kaldı	829.542 görüntüleme
Aylin Aslım	Mevlam Gül Diyerek	551.245 görüntüleme
Akın	Bitmez Tükenmez Geceler	198.631 görüntüleme
Mümin Sarıkaya	Gözlerin	912.820 görüntüleme

Tabloda yer alan izlenme sayıları video paylaşım sitesi “Youtube”den alınmıştır. Bu veriler incelendiğinde “Zalım” adlı eseri seslendiren Ceylan Ertem 84 Milyon kez izlenerek en çok izlenenler arasında yer bulmuştur. Müzik tipleri olarak incelendiğinde genellikle modern ve gençlerin daha çok takip ettiği müzik türleri açısından yorumlanan Mahzunî eserleri daha fazla izleyiciye veya dinleyiciye ulaşmıştır.

SONUÇ

Gelişen teknoloji ile birlikte oluşan küresel kültürün etkisi kültürel mirasımızın geleceğe aktarılmasını olumsuz yönden etkilemiştir. Bu durumun sonucunda birçok halk kültürü ürünü geleceğe aktarılmada problemler yaşar duruma gelmiştir. Bu duruma en kolay çözüm soruna sebep olan teknolojiyi aktarımda araç olarak kullanmak olacaktır. Bu bağlamda halk şiirinin kollarından olan Âşık Tarzı Halk Şiiri temsilcilerinin ve ortaya koydukları eserlerin geleceğe teknolojik araçlar vasıtasıyla aktarımına bir örnek olarak “Mahzunî’ye Saygı Albümü” değerlendirilmiştir. Bu çalışma sonucunda halk şiiri ürünlerinin günümüz müzik anlayışıyla yorumlanarak tekrar üretildiğinde sayıları milyonlara ulaşabilecek kitlelere ulaştığı gözlemlenmiştir. Bu durumun diğer bir adı modernleşirmedir. Modernleştirme metodu ile halk kültürü ürünleri zamanın şartlarına uygun hale getirilirse gelecek nesillere aktarımı daha kolay olacaktır.

Bu çalışmanın sonucunda ortaya koyulan veriler ışığında halk kültüründe yer alan diğer ürünlerin de benzer yöntemlerle modernize edilmesi ve zamanın şartlarına uygun hale getirilerek geleceğe aktarılmasının kolay hale getirilmesi gerekmektedir. Aksi halde unutulmaya yüz tutmuş gelenekler güncellenmez ise kısa süre içinde toplumda karşılıkları kalmayacaktır.

KAYNAKÇA

Artun, E. (2011), Âşık Edebiyatı Metin Tahlilleri, Karahan Yayınları, Adana

Artun, E. (2012), Âşıklık Geleneği ve âşık Edebiyatı, Karahan Yayınları, Adana

Devellioğlu, F. (2010), Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat, Aydın Kitapevi, Ankara
Elçin, Ş. (1986), Halk Edebiyatına Giriş, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara
Oğuz, Ö. (2004), Türk Halk Edebiyatı El Kitabı, Grafiker Yayıncılık, Ankara
Turhan, M., Kova, Ö. (2012), Deđerler Eđitimi Açısından Türk Halk Müziđi ve Halk Ozanları:
Neşet Ertaş, Âşık Mahzuni Şerif, Âşık Veysel ve Özey Gönüm Bağlamında Bir İnceleme, Eğitim ve
İnsani Bilimler Dergisi, 117-128.

Elektronik Kaynaklar

<https://www.youtube.com/watch?v=RoBff0iV64k>

<https://www.youtube.com/watch?v=xNPdSD5V004>

https://www.youtube.com/watch?v=5JJ4etAJ_BQ

<https://www.youtube.com/watch?v=qfV81ijwIHA>

<https://www.youtube.com/watch?v=UCGAFYXk2Sg>

<https://www.youtube.com/watch?v=923d-Izv6gA>

<https://www.youtube.com/watch?v=yBn3wNjKGx0>

<https://www.youtube.com/watch?v=HPVm6JrP9Xw>

https://www.youtube.com/watch?v=pKtQXD_WaCk

<https://www.youtube.com/watch?v=W18iWSsLFyo>

https://www.youtube.com/watch?v=ERAP_ZxsAqk

<https://www.youtube.com/watch?v=tZRalEm8ssQ>

<https://www.youtube.com/watch?v=4OX-Xall91c>

<https://www.youtube.com/watch?v=pt0d1YwFzCI>

<https://www.youtube.com/watch?v=IYFf0Xr66DQ>

<https://www.youtube.com/watch?v=gxGWwKqoH4U>

<https://www.youtube.com/watch?v=WYTN20Qu3Fg>

<https://www.youtube.com/watch?v=XO2XDgXlmJ0>

<https://www.youtube.com/watch?v=dbWONBpzGuE>

https://www.youtube.com/watch?v=2UaN55N8A_Q

<https://www.youtube.com/watch?v=1TEGe1PruPg>

<https://www.youtube.com/watch?v=jRxeSGYiPm4>

<https://www.youtube.com/watch?v=EiVeZGoO9M0>

<https://www.youtube.com/watch?v=AmzhHJns7uk>

<https://www.youtube.com/watch?v=tcAF0RzniMA>

<https://www.youtube.com/watch?v=TGxYYgnDbGU>

<https://www.youtube.com/watch?v=CYikBmljqrw>

<https://www.youtube.com/watch?v=xM-UKVHTYrQ>

<https://www.youtube.com/watch?v=Q0X903ErTSU>

<https://www.youtube.com/watch?v=FWa2IgJJ9fA>